

UJ KELET

ZSIDÓ • POLITIKAI • NAPILAP

OSZKÁR KÖZELI UPIAK
WIEN
PENSIÓ

244
Abraham Wipplinger

Értesítés!
Kereskedők
yilt a
rea
Stock
yáruház
resti,
izesti 9.
de Nordfól)
manufaktúr
gyapju, fél-
potszövetek
élességben.
pék, textil
kkek
ra speciális
raktáron
minőségek
lamentes
ri áron

aplúpar Rt.
üzletében:
Lajos u.) 24
kon kaphatók:
pjszövetek
en-detail!
K EN-GROS!

HÉT!
ot akar, keresse fel a
RÓZSIKA
szám alatt)
tet, ahol masa-
áron kaphatók.
ormálást vállalok!

fehér lámpa-
csövek, kristály-
likőrös palackok,
bőven beszerezhetőek
véreknél Cluj.
Széchenyi-tér) 39.
51. EN-DETAIL!

Tohuvabohu

A legjobb ma vannak lenni a vakok tömegében és nem látni a katasztrófát, amely gátalan robot az Középeurópán. Nemis Középeurópán az egész világon. Ugy látszik, minden hiába. Hiábavaló a menekülés és hiábavaló a fásultság: mindannyian egyszerre rohanunk valami katasztrófális állapot felé. Azt hittük, hogy a háborút követő lustaság az oka, azt hittük, csak a veztes államok sodródának lefelé, de most látnunk kell, hogy a végzet nem válogat. A dolgos Németország ugyancsak esszik lefelé a lejton, mint az improduktív Lengyelország, a győztesek épügy, mint a megverték. A katasztrófa gazdasági téren jelentkezik. Mintha a régi szövetségek is felbomlottak volna, a gazdasági háborút mindenki mindenki ellen vivja. Franciaország Németország ellen és Olaszország ellen, Olaszország Jugoszlávia ellen, Jugoszlávia Csehszlovákia ellen, Csehszlovákia Románia ellen, Románia Magyarország és Ausztria ellen, Magyarország és Ausztria Lengyelország ellen, Lengyelország Oroszország ellen, Oroszország mindenki ellen. A semlegesek is benne vannak. A svájci frank úti a francia frankot, a holland forint a svéd koronát, a dán pénz a spanyol valutát. És mindezek fölött ott van a három dreadnought-valuta: a dollár, a fontsterling és a yen. Ebben a harcban nincs szövetség és nincs fegyverszünet. És nincs könyörület. Az erősek mindenáron erősek akarnak lenni, felülkerekedni minél teljebb s brutális ökölrel szorítják a gyengéket egyre lejjebb. S aki egyszer lefelé tart, az hagyjon fel immár minden reménnyel, megbélyegzetett, besoroztatott, menthetetlenül halad a pusztulókkel az első sorban.

Sehol megoldás, sehol ut a menekülésre. Még csak mód sincs rá, hogy a gyengék összejátszanak és az erőseket kasszuliációra bírják, mert a gyengék egymásközött is eszeveszett vadással harcolnak. Mert a gyengék sem egyformák. Itt is vannak gyengébbek és még gyengébbek. Vad, kiszonyatos tohuvabohu, őrijió tanc, fekete fürgeteg, amely örvénybe viszi a vak tömegeket. Előbb-utóbb az egészen erősek is arra a sorsra jutnak, mint az egészen gyengék, ez már a halál demokráciája. De az egészen erősek az utolsó pillanatig pöffeszkednek, az utolsó pillanatig azt hiszik, hogy az ő erejük életellexir, izmosságuk pusztíthatatlan acél s a konokságuk egy a halhatatlansággal. Ez a pénzháború, noha csak papíroskatonák verekszenek, néha a hus-vér katonák háborújánál is főtelmesebb. Népek és országok éhhalála. Egy-egy ütökzet olykor több fedelet omlaszt össze, több egzisztenciát dönt le, több gyökeres lényt csavar ki talajából és tesz földönfutóvá, mint annakidején a mazuri és az yperni ólomfürgeteg. A vaksággal megverték nem látják ilyen véresen, de a valóságban sokkal véresebb. A látók pedig nem tudják megelőzni a szerencsétlenséget. A háborúnak volt egy papája, aki általában figyelmeztette és fédtte a népeket, volt egy Wilsonja, aki elméleteket épített fél a vérontás megszüntetéséről, a népek között lehetséges egyetértésről. Ennek a háborúnak papája és Wilsonja sincs. Néha a világsajtóban felbukkan egy utópia, néha az erősek kibömbnek egy pénzügyi tervet, amellyel a gyengék gyengességét talán orvosolni lehetne, de mindez máról-holnapra összeomlik, mint a fantáziák építménye. Komolyan itt senkisé megdölgözik a megoldáson, senkisé akar segíteni, a győztes és egészen magasanálló pen-

zek mégkevésbé, mert fez nagy önzetlenséget követel és a pénz mindenre képes, de önzetlenségre soha.

Pedig ha az sokáig így tart, megismétlődik a bibliai legenda, a sovány tehének fellalják a kövér teheneiket, a sovány kalászok elnyelik a kövér kalászokat. A szerencsétlenség ragadós és ez nem habona, de szükségszerű törvény. Nincsenek szigetek a földön, a legvégtelenebb óceán választhatja el őket a szerencsétlenség országaitól, a balsors előbb utóbb eljut odáig is. Át a hegyeken, keresztül a legvögön, hullámok hátán és gyűrűjén, mégis csak odajut. Hiába választja el Angliát a La Manche-csatorna a kontinenstől és hasztalan terül szigetellen óceán Európa és Amerika között, Középeurópa halvégzete átúszik az angol szigetekre s a vizen és a víz alatt teszi meg az utat a két amerikai kontinens felé. Már érzi mindegyik, milyen nagy baj, hogy olyan ropant mélyen vonaglik a középeurópai országok gazdasága, pénze és dolgozó emberé: ez a mélység akkor is huz, maraszt, nivellál, ha az erős országok gazdasága, pénze furtanggal, erőszakkal igyekszik is felülmaradni. Idestova félve, hogy az erősvalutájú országok észrevet-

ték a nagy erőben és az áthidalhatatlan különbszötben rejlı katasztrófát, s nap-nap után a saját bőrükön, a saját gazdasági életük bomlásán meg ki is tapasztalták, de egyetlen mozdulatot se tettek, hogy változtassanak. Ma szinte úgy fest a dolog, mintha Sváje nem törődne azzal, hogy máról-holnapra megszűnik az idegenforgalma és hires ipara, mintha Hollandia se bänná, hogy elveszti a jó középeurópai piacokat, mintha az angol és az amerikai nagygyárosok sem törődnek vele többé, van-e kilátásuk rá, hogy ipari cikkek fölöslegét valaha is elhelyezzék. Senkise törődik a válságokkal, amiket a középeurópai országok szégyensége, piacképtelensége okoz. A fő, hogy legyenek egészen rossz valuták, legyenek jó valuták és nagyvönjó valuták. A fő, hogy máról-holnapra milliókat lehessen keresni tőzsde-manipulációkkal, a fő, hogy legyen elég rosszvalutájú ország, ahova a jóvalutájú szerencse elmehelesen költokezni és jólélni. Ki törődik a holnappal! Katasztrófa Középeurópában? Ám legyen. Utánunk a vízözön! — mondják az erősek és nem akarják elhinni, hogy a vízözön nem utánuk következik: eltátja magát, mikor ők még jelen lesznek.

Károly király utja Madeira felé

Bukik a Bethlen-kormány — Apponyi deklarációja — Héjjas Iván Bécsben

— Az Uj Kelet tudósítójától —
A nemzetgyűlés tegnapi ülésének kimagasio eseménye a legitimisták deklarációja volt, amit Apponyi Albert olvasott föl a kfgazdapártiak heves ellenkezése közepette. A deklaráció így szól:

— A napirendre tűzött törvényjavaslat szakítást jelent ősi alkotmányukkal. A koronás király trónvesztésének kimondása a magyar alkotmány legerősebb pillérét, a magyar nemzeti királyság intézményét támadja meg. Erre az 1920. évi I. tc. nem ad jogcímet, mert ez a törvény kifejezetten nem erre irányul és semmiesetre sem birhat azzal a joghatállyal, hogy ezeréves alkotmányunk folytonosságát megszakítsa s annak törvényes intézményeit megdöntse. Ez az aktus a jogterének elhagyását és

forradalmi tőrre való lépést jelent.

(Nagy zaj.) Amit ilyen értelemben alkotnak vagy mondanak ki, az jogilag hatálytalan. (Nagy zaj és kavargadás. Apponyi pillanatig nem folytathatja beszédét.) Jogi meggyőződésünk folytán a most előterjesztett törvényjavaslat megvitatásában s az afölötti határozathozatalban nem vehetünk részt, hanem azzal szemben a nemzetre nehezedő kényszerhelyzet sulya alatt ünnepeles tiltakozásunk bejelentésére szorítkozunk.

Apponyi ezzel befejezte a deklarációt. A kereszténypárt soraiból tapsolva tüntettek, a kfgazdapárt pedig ékstenül verdeste a padokat. A zajban Apponyi, Friedrich István kíséretében eltávozott az üléssteremből. Utánuk a kereszténypárt nagyrésze kivonult a tereméből. Apponyi az ügyészre ment, ahol a főügyész-szel tanácskozott.

Mialatt a magyar törvényhozás házában az exkirály fölött tárgyalnak, Károly és Zita Turnszeverintől Kitiáig es onnan Galacig utazott egy angol tiszt és egy román ezredes kíséretében. Károly exkirályt Galacban a román terparancsnokság vette át. Holnap utazik tovább Galachól Konstantinápolyba. A

mellé rendelt román ezredes Károlyt és nejét Konstanziáig kíséri.

A nemzetgyűlés tegnapi ülése után az antant követeli megjelentek Bethlen miniszterelnöknél és közölték vele a nagyhatalmak ama követelését, hogy

a detronizálási törvénynek legkésőbb november 7-én délután 6 óráig meg kell jelennie a hivatalos lapban.

A Havas ügynökség jelentése szerint a Habsburg-kaland aktáit az antant a legrovidebb időn belül lezárja Madeira szigetének Funhall városkájában minden előkészület megtörtént Károly és Zita elszállásolására. Hogy ki tartózkodhatik környezetében és hogy gyermekei mikor jöhetnek oda és milyen föltételek mellett, arról még döntés nem történt, de legközelebb arról is határozni fognak.

A detronizálás parlamenti elintézése után — mint azt az Uj Kelet már jelentette — a Bethlen kormány, amelynek a királykérdésen kívül is tarthatatlanná vált a helyzete, lemond: Erre vall Bernolák Nándor népjóléti miniszternek a nyilatkozata.

A lemondás tényleges lesz, nem formális és valószínű, hogy Magyarország bepolitikájában a kormányváltás mélyreható változásokat hoz.

A Damian ügynökség fantasztikusnak tetsző híri közöl Bécsből. Azt írja, hogy

Héjjas Iván főhadnagy tegnap reggel Bécsbe érkezett.

Megérkezése után felkereste az osztrák hadügyminisztert és felszólította, hogy kormánya nevében kezdje meg vele, mint a felkelők parancsnokával, a fegyverszüneti tárgyalásokat. A hadügyminiszter kijelentette, hogy az osztrák kormány senki mással, mint a magyar kormánnyal nem hajlandó tárgyalni a nyugat-magyarországi kérdésről.

Kormányváltás a pénzügyi krízis következménye

Take Jonescu a nemzeti párttal keres érintkezést — Az ellenzék magatartása az új ülészekon

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap óta a helyzet lényegileg nem változott. Bratianu Maniu, Mihali kihallgatása után a parlament két elnöke járult a király elé és most Mihalachonak, vagy épen Lupunak a kihallgatását várják. Az uralkodó informálódik, mert látja, hogy kormánya minden erőfeszítése ellenére sem tudja az ország leromlott gazdasági helyzetét megjavítani. Mihali Tivadar kijelentéséből is, melyeket kihallgatása után tett, megállapítható: a királyt elsősorban az ország gazdasági kérdései foglalkoztatják és ha az Averescu-kormány helyzete megrendült, csak azt jelenti, hogy a király egy esetleges Bratianu-Maniu kormánytól elsősorban a pénzügyi kérdések szanálását várja.

A kormánypárton még mindig erőlesen cáfolják a válsághíreket és kijelentik, hogy a parlament közeli feloszlásáról szóló hírek valótlanok. Az ellenkező hírek csak az ország közvéleményének féltreértését szolgálják. Politikai körökben a cáfolatot nem fogadják komolyan és tudni vélik, hogy maga a kormány is új orientációt keres a nemzeti párt felé. Ellenzéki hírforrás szerint Take Jonescu külügyminiszter Argentoianu biztatására puhatóldozott egyes nemzeti párti vezetőkkel: milyen feltételek mellett volnának hajlandók a kormányzópárttal együttműködni.

Maniu viszont Nistorral és Inculetzel folytatott tegnap hosszas megbeszélést és hír szerint meg is egyeztek a liberális párttal folytatandó tárgyalások feltételeire vonatkozólag. A három párt nevében a közös platform alapján Inculetz fogja a tárgyalásokat közvetíteni, aki más érintkezésbe is lépett Bratianuval. A megállapodásról szóló jegyzőkönyvet legközelebb nyilvánosságra fogják hozni. Az Inculetz és Nistorral történt megbeszélés előtt Maniu Bratianuval tanácskozott, este pedig Vajda Sándort vonták be a tanácskozásokba.

A kormány mostani terve szerint a kamarát november 28-án nyitják meg, de még kérdéses: részt vesz-e az ellenzék a törvényhozás munkájában. A liberálisok és a nemzeti párt a meghatározottabb ellentállásukat jelentették be, a parasztpárt a közeli események

alakulását teszi függővé magatartását. Egyelőre csak anyi bizonyos, hogy a szászok visszatérnek a parlamentbe. Brandsch Rudolf országgyűlési képviselő a szász nemzeti kisebbség elnöke kijelentette, hogy a szászok még akkor is részt vesznek a parlament megnyitó ülészekán, ha a többi ellenzéki pártok távol maradnak. Akár új kormány kerül uralomra, akár az Averescu-kormány marad hatalmon, a szász képviselők mindenképen részt vesznek a képviselőház üléssein, de kizárólag a kisebbségi érdekek védelmére fognak szorítkozni.

— Az új hitközségi elnök keddusa.

Szép hagyományos szokás Kolozsváron, hogy az újonnan megválasztott hitközségi elnök a választást követő szombatok egyikén az előjáróság és a hitközségi kiválasztottjai tiszteletére keddust ad. Ez nem egyéb mint egy villásreggeli, amelyen keddust mondanak és felköszöntik a község fejét. Ezuttal ma délelőtt tartották a megkiddust a Lloyd feldiszített éttermében Berger Mór hitközségi elnök tiszteletére. A keddust Glasner Mose főrabbi mondta. Megleg szavakkal jellemezte Berger Mór, a közügyek lelkes, becsületes istápolóját. Majd az újonnan megválasztott Glasner Akiba tartott rövid felköszöntőt. Dr. Fischer Tivadar kifejtette, hogy a zsidó nemzeti megmozdulásnál, amely három évvel ezelőtt öltött itt nagy arányokat, Berger Mór állott a fiatalok közé és ezt a lelkesedést megtartotta most is. Azután Neumann Mór tartott rövid beszédet. Az elnök megható szavakkal köszönte meg az ünneplést. A keddus ezzel véget ért.

— A Jehudit első teadélutánja.

Ma, vasárnap délután 4 órakor tartja meg a Jehudit kolozsvári zsidó női kulturregysülete ezidei első teadélutánját a Lloyd étterm helyiségeiben. A mai teadélutánt nívós műsorral nyitják meg, amelyen ének, zené és szavaltatok szerepelnek. Ez alkalommal mutatkozik be a Jehudit közönségének László Margit klasszikus zongora játékaival. A teadélután iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik. Belépődíj nincsen. A tea ára 10 lei. A teadélutánokat a Jehudit kéthetenként megismétli.

— Megnyit a nagyváradi zsidó aggok háza. Nagyváradról jelentik: Most nyit meg Nagyváradon a zsidó aggok háza. A megnyitó ünnepélyt Weisz Jenő főkantór éneke vezette be. Kecskeméti főrabbi imát mondott, majd Adorján átadta az aggházat az előkészítő bizottságnak.

Oroszország visszatér a kapitalisztikus rendszerhez

Litvinoff nyilatkozata — Együtt a többi népekkel — Oroszország résztvehet a washingtoni konferencián

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Szovjetországnak nagy átalakulás előtt áll. Berlinből érkezett jelentések szerint az orosz szovjetkormány és a mérsékelt szocialisták között létrejött megegyezés szerint a szovjetkormányt ki fogják egészíteni a mérsékelt szocialisták három megbízottjával. A kopenhágai „Socialdemokraten” interjú közöl Litvinoff szovjetdiplomátától, aki arra a kérdésre, igaz-e, hogy Szovjetországnak visszatér a kapitalizmushoz, így felelt:

A kommunizmus csakis nemzetközileg valósítható meg. Izoláltan semmiféle kommunista állam nem állhat fenn sokáig. A kommunista forradalmat azon reményben csináltuk, hogy a háború maga után fogja vonni egész Európában a forradalmakat. Ebben a várakozásunkban csalódtunk. Oroszország nem élhet izoláltan, mint egyetlen kommunista állam, kapitalista államoktól körbezve. Akarva, nem akarva kénytelenek vagyunk a kommunista elvekből egyeseket elejteni. De az orosz munkásosztály nem adja ki kezéből a hatalmat, a gazdasági politika terén azonban kész a többi néppel egyezsége lépni.

Szó van arról, hogy feloszlatták a központi végrehajtóbizottságot és módosították a választójogot. E hírekre az amerikai kormány megengedte, hogy Oroszország is — bár nem hivatalosan — résztvehesen a washingtoni konferencián. A szovjetkormány jegyzékben kérte az amerikai kormányt, hogy résztvehesen a konferencián. Az amerikai kormány azt válaszolta, hogy Oroszország hivatalosan nem vehet részt a tanácskozásokon, mivel nincs elismert kormánya, a washingtoni kormány azonban megengedi, hogy Oroszország nem hivatalosan résztvegyen a tárgyalásokon. Az amerikai kormány azonkívül kijelentette, hogy kész hivatalosan tárgyalásokat folytatni Oroszországgal és a kelet-sibériai köztársasággal és az ottani ellenkormányokat nem ismeri el.

Im én a mi li, mi li? Völm is achsáv, emátaj? Teljesítse minden becsületes zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszóddal szemben!

Kleinmann ur közszerepel

Írta: Ujvári Péter

Az akció megindult és egész Bodony lábán égett. A legtöbb házból tizenkettőtől kettsre, vagy háromra is tolodott át az ebédszoba, mert az asszonyok terveket főztek és ezek ritkán fölnek meg pont tizenkettőre. Az emberek látóköre szemmelláthatóan tágult, a felbőrbendülés érzése dagasztotta a kebleket. A házyszerű átalakulást természetesen a legműveltebb családokban érződött meg leghamarabb. A cselédügy lekerült a napirendről, a szomszéd lehene és borja is és csak kulturáról beszéltek az emberek. Minden gondolatnak a középpontjában pedig Kleinmann ur állott.

— Róza, ne e zsandárkéek bluzodat vedd föl, tudod, Kleinmann ur nem szereti a zsandárkéeket.

— Ila, kitorém a derekadat, ha Adyt dicséred, Kleinmann ur még megsértődik.

— Alter, Kleinmann ur azt mondta, hogy averzió és diverzió jellemzi az embereket, bizonyos rád célozott.

A szombati társasjátékokon is Kleinmann ur uralta a lelkeket. Róza odadobja zsebkezdőjét Iának és azt mondja:

— Haragszom rád.

— Miért?

— Mert Kleinmann ur nem szereti a zsandárkéeket.

É mikor kiszabták a büntetéseket, az ezekutiv hatalom megint csak Kleinmann ur kezébe került. Ila álljon féllábon Kleinmann ur előtt. Róza sugja meg Kleinmann urnak, hogy

mit álmodott. Rébi térdepeljen le Kleinmann ur előtt.

Ezek az ártatlan mulatozások rendszerint azzal végződtek, hogy Kleinmann a kulturára terelgette a beszélgetést. Vagy fölállt és azt mondta, bocsánatot kér, de neki nagyon fontos ülése van.

Valóban fontos ülése volt. A legutolsó ülés alkalmával elhatározták az asszonyok, hogy a legközelebbi ülésen a szervezkedés alapelveit veszik beható tárgyalás alá.

— Hölgyek, hölgyek — kezdte meg a kövér Gansfettné a diszkurssiót — én mindenbe belemegyek, de követelem, hogy az elnökségbe csak az intelligencia kerüljön.

Erre aztán seregszemlét tartottak.

Kanarikné bájos mosollyal félrevonta Kleinmann urat.

— Nézze Kleinmann ur, én nem vagyok büszke, vagy elbizakodott, de azt mindenki tudja, hogy itt mi vagyunk az első familia. Kérem, egy doktor is van a mi családunkban. Null Alterné a plénum előtt bizonyította a maga előkelőségét:

— Tisztelet, becsület mindenkinek, de ami igaz: igaz. A liszkai pap csak nálam eszik. Hát ha arról beszélünk, hogy kik itt az elsők, hát szerénytelenség nélkül mondhatom, mi elsők vagyunk.

— És a Karfunkelek? — kérdezte Stopperné.

— No igen és a Karfunkelek is.

Végül megállapították, hogy a huszonhárom zsidó familia között tizenkilenc első

familia van és a szervezkedésnél legelső sorban ezek jöhetnek figyelembe.

Most aztán az akció anyagi részével foglalkoztak.

— Hölgyeim — szölt Kleinmann ur — minden dolognak van materiális része és egy ideális része, mert az anyag és a szellem elválaszthatatlan. Ez egy körforgás. A materiális átszellemlésre, az ideálok viszont materializáció felé törekzenek. A mi ideálunkat is a materia súlypontja felé kell irányítani, mert jól mondta Heine: a háboruhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz. Én még azt is mondhatnám: négyféle dolog kell a háboruhoz: pénz, pénz, pénzt és megint pénz. Amennyiben tehát kegyedék át vannak hatva a kultura szent feladataitól és őszinte hittel vallják, hogy a reakció Damoklesz-kardja lebeg mindazok felett, akik a műveletlenség Nassu ringében Prokuresztesz ágján hevernek, várán dologtalanul Erisz almájának koraérését és a mennyiben kegyedek is meg vannak győződve arról, hogy mindenki, aki őszintén akarta a kultúrát, sikereket csak úgy érhet el, ha Polykratesz gyűrűjét Augiasz istállójába veti, akkor kegyedék szent lelkesedésüket az áldozatkészség pallódituma alá ántják. Felszólítom kegyedéket, nagyságos hölgyeim, méltóztassanak hyilatkozni, ki milyen áldozattal kívánja megalapozni a bodonyi kulturának általunk felépítendő templomát.

A beszéd gyűjtő hatása alatt magas lángokba csapott a kérelkedés.

— Kérem — szölt Gansfettné — én minden áldozatot meghozok. Én mindenesetre örökös alapító tagságot jegyzek.

Töml

Már régen bizonyosodtak után lakókat k lakást utalva k szerű munkáját Ferencz József a Hunyadi-ter A különbség es tisztiorvosokat, reskedőket lakó dig kisiparosok annyian egyfor a kapuk előtt, az a vigaszuk s jűkkel segíteni mert az, amive az nincs.

A Fehér divány és asztal

A pénteki koltatási végzés lakói között. D György volt ügyész. Buzog és N. Githa a szőlítettek fel. órai időt adak vézésen volt u mas lakást, azo

a kijelölt nütt lakóskodt. lehetősé a pártu eljárást, tetták a

Övegy Murányben az Uisagiroken Tanasescu hivatali végzés vinta, szombato utca volt. Ott lakoltatási végzé tőzni, a legna előlük az ajtót, begördülésének

Megéljenez

— Igen — hogy megáonni rufasomat natur minden telovasz egy vizeskancsó

Null Alter

— Előkn

rul bőkezű. A nagysze felóra alatt ösz Az alapszatt, alapszengetyüt e leges gyűtések

A tagsági

azt a nem első. Még csak Mikor lesz az keretek között k dest is Kleinma első közgyűlés bodonyiaknak. estélyt rendezne gal. Előbb jön estély.

Hát mi leg

Null Alter fel egy szép fe

Gansfettné

Abban gyönyörű

Stopperné

— Kérem, kat tartani kell.

— És a st

— Azt is,

Ujra kitört a lakásügyi kráter

Tömegesen dobja ki a lakókat — Nincs senki aki segítsen

— Az Uj Kelet tudósítójától

Már régen sejtettük, de most már megbizonyosodtunk róla: a lakáshivatal egymásután lakoltat ki embereket, anélkül, hogy más lakást utalna ki számukra. A lakáshivatal ötlet-szerű munkájának éppannyira demonstrálója a Ferenc József-uti Fehér Bány-palota, mint a Hunyadi-tér 13. számú földszintes bérház. A különbség csak az, hogy az egyik helyen tisztiorvosokat, tanárokat, ügyészeket és kereskedőket lakoltatnak ki, a másik helyen pedig kisiparosokat és szatócsokat. De mindannyian egyforma tehetetlenséggel állanak meg a kapuk előtt, amelyeken kidobták őket. Még az a vigasztal sincsen, hogy talán saját erejükkel segíteni tudnak majd a helyzetükön, mert az, amivel segíteni tudnának: új lakás, az nincs.

A Fehér Bányáé botránya ma már diványok, szekrények, ágyak és asztalok alakjában kikerült az utcára.

A pénteki nap folyamán újabb hat kilakoltatási végzést kézbesítettek a Fehér Bányáé lakói között. Dr. Buia városi tisztiorvos, Kreiter György volt ipari felügyelő, Ládor Gábor ügyész, Buzug tanár, Ujhelyi Mór kereskedő és N. Githa azok, akiket újabb távozásra szólítottak fel. Mindannyiuknak negyvennyolc órai időt adtak az elköltözésre. Alig néhány végezéssel volt új cím. Akiknek ki is jelölték más lakást, azok sem értek el semmit, mert

a kijelölt lakásokban mindent elvették, ahol nem gondoskodtak a beköltözködés lehetőségéről, és nem végeztek a párhuzamos kilakoltatási eljárást, még fel sem szólították a lakókat lakásuk elhagyására.

Ötven Murányi Istvánné, akinek az érdekében az Újságíró Szervezet küldöttsége pénteken Tanasescu államtitkárnál járt és a lakáshivatal végzés megsemmisítésének ígértét kéri, szombaton már mindennek ellenére az utcán volt. Ott pedig, ahova Murányiék a kilakoltatási végzés utmutatására az akartak költözni, a legnagyobb siránkozással zárták el előlük az ajtót, mert a butorszallító szekér begördülésének pillanatáig semmiről semmit

nem tudtak. Murányiéknek, akik mégis csak hivatalos uton jutottak a lakáshoz, megengedték, hogy egy-két éjszakát az egyik szobában töltsenek, hogy aztán hova fognak menni, arra ma még egyikük sem tud válaszolni.

Hasonló esetek várhatók a mai nap folyamán, amikor

a Fehér Bányáé többi lakóinak megszabott negyvennyolc óras ultimátum ideje lejár.

Közben történtek és még bizonyára történni fognak felebevezések, kilakoltások, küldöttségbejárások, ígéretek is bizonyára szépszámmal fognak elhangzani, ezeknek azonban semmi jelentőségük nincs.

És mindez egészen távoli dolgokért és személyekért történik.

Szállodáért, amelynek csak a terve van meg, de amelynek a jövedelmét jöelére országkai biztosítási akkerják és emberekért, akik még el sem indultak Bukarestből, Nagyváradról vagy Bécsből.

hogy itt, Kolozsváron, egy vagy két éjszakára megháljanak. Egészen érthetetlen és a mai körülmények között meg nem indokolható okokért történik ez a hónapok óta tartó kálvária. A tisztiorvos, aki napról-napra gyógykezel beteget, az ügyész, aki ennek a városnak büntözőiért raggatói-estig körmöl, a kereskedő, aki ennek a városnak a szükségleteit fedezi és a tanár, aki ennek a városnak a fiatalágát tanítja: ezek az iderögződött emberek a lakásügyek teljhatalmu intézőinek mind nem olyan fontosak, mint az időre-órára id-jövők.

De más esetben is megmutatták a lakásfőnökök, hogy Kolozsvár lakóinak az érdekét egyáltalában nem helyezik föléje a más városokbeliek érdekének. A kolozsvári lakáshivatal, amelyet

kolozsvári adófizetők pénzéből tartanak fenn és amely elvégre mégis csak a Kolozsváron lakók javára létesült,

százasorta megértőben fordul *Ghibu* Demeter szelicesei lakos felé, akinek a Hunyadi-tér 13. szám alatt háza van, oda minden négy-ö

hónapban egy-egy napra betekint, mint azok felé, akik az ő kolozsvári házában, helyben, hosszú idők óta és állandóan laknak. A lakáshivatal, hogy a Szelistyeről fel-felruccanó *Ghibu* Demetert a szállodai költségektől megkímélje, kiutasítja *Freundlich* Mendel kolozsvári kereskedőt, aki 1903. óta lakik ebben a városban, szabályszerű iparengedélye van és négy gyermek apja és kiutasítja egyetlen szobájából *Borsodi* Lajost, a bécsi lapok fő-árusítóját, három gyermekkel.

Komolyan és a társadalmi béke szeretetében hívjuk fel az illetékes tényezők figyelmét arra, hogy ezt a tarthatatlan állapotot szüntessék meg. Meg kell hogy lássák, Kolozsvár polgárságának nagy tömege, éppen a lakásbotrányokból kifolyólag, milyen feszült idegállapotban van. A józanok és a higgadtan gondolkodók már meg is szabták a kivezető utat: hozzáfogtak az építkezéshez, ami a lakók egymásratorlódásának egyetlen természetes levezető csatornája.

B. A.

Bethmann Hollweg emlékiratai

— Az Uj Kelet berlini munkatársától —

Bethmann Hollweg, a német birodalomnak a háboru első éveiben volt a kancellárja. Halála előtt megírta memoárjait. Ezeknek egyrésze már megjelent, másik része a napokban hagyja el a sajtót.

Bethmann Hollweg emlékirata sok mindent, ami a háboruban történt, új világításba helyez. A legelső baborus kancellárválság, amelynél Bethmann Hollweg az állását veszítette, csaknem titokzatosan folyt le. Az órák akkor alig tudta valaki. Bethmann Hollweg most elárulja, hogy a német katonai hatalmasságok voltak azok, akik kancellárválságát követelték és őt eltávolították az ország éléről. 1917. július 7-én — írja Bethmann Hollweg — Hindenburg és Ludendorff a hadszíntérről váratlanul Berlinbe érkezett és érintkezést kerest a politikai vezetőkkel. Egy éjjeli értekezleten határoztak el, hogy meg fognak baktatni. Julius Q-én többen figyelmeztettek, hogy nem tudják hogyan, de a hangulat hirtelen ellene fordult. Később megtudtam, hogy ez Ludendorffnak arra a határozott hangú kijelentésére történt, hogy amennyiben én tovább is kancellár maradok, a háborút elvesztjük. Ludendorff, akit én erre vonatkozólag megkérdeztem, letagadta ezt előttem.

Apróbb kitérések után így folytatja: „Ebben az időben a trónörökös is kezdett beleavatkozni a politikába. Julius 11-én hosszabb tanácskozást folytatott Stein akkori hadügyminiszterrel és Bauer hadsegéddel a kancellárválságról. Ezután mindannyian megjelentek a császárnál, akit a helyzetről és terükről informáltak. Julius 12-én a trónörökös az összes pártvezéreket magához hírette és felszólította őket, nyilatkozzanak hozam való viszonyukról. A konzervatívok, nacionál liberálisok és a centrumisták minden további együttműködést velem meg akartak szüntetni, a szabadelvűek hozzám való feltétlen ragaszkodásukat jelentették be, a szociáldemokraták pedig mindaddig együtt óhajtottak dolgozni velem, amíg követeléseik teljesítését nem hátráltatom. Bauer főhadnagy-hadsegéd erről a tanácskozásról az egyik mellékszobában jegyzőkönyvet vezetett. Hogy azonban híveim nyilatkozatait érdekemben fel ne használhassák, a konzervatívok, a nacionál liberálisok és a centrumisták véleményét külön is másba foglalták és aláírásokkal megerősítették, hogy a többi pártok állásfoglalását ezzel eliminálják.

A konkluzió már egészen rövidesen következik: „Közben azonban a sorsom eldőlt. Julius 12-én kihallgatáson voltam a császárnál, Bellevueben. A kibocsátandó békehatározatról beszélünk. Beszélgetésünk alatt egyszerre bejött a katonai iroda főnöke és izgatottan jelentette, hogy éppen most közölték a főhadiszállásról, hogy Hindenburg és Ludendorff le akarnak mondani és lemondási kérvényük már utban is van Berlinbe. A katonai iroda főnöke közölte azt is, hogy a két tábornok azzal indokolta meg a lemondását, hogy egyik sem képes velem tovább együtt dolgozni. A császár erre a jelentésre élesen kikelt előttem azok ellen a tábornokok ellen, akik ultimátumokkal presszionálják őt, az uralkodót. Azonnal parancsot adott, hogy Hindenburgot és Ludendorffot hívják a fővárosba. En, a magam részéről, még akkor kijelenttem a császárnak, hogy lehetetlennek tartom ennek a két tábornoknak, akik az egész német nép bizalmát bírják, az elbocsátását.”

„Es egy utolsó mondat: „Másnap beadtam lemondásomat.”

A Tóra előtt emlékeztetek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő.

244. sz.

zalér a dszerhez

Együtt a többi résztvehet a encián

átalakulás előtt atések szerint az ersékelt szocialis szerint a szoveni a mérsékelt tervjával. A kopentjerut közöl Litvira a kérdésre, zág visszatér a

is nemzetközileg mmiféle kommuokokáig. A kommuonyben csináltak, ogja vonni egész Ebben a várakorszag nem elhet omunista állam, ve. Akarva, nem a kommunista

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

De az orosz zéből a hatalmat, azonban kész a i. eloszlatták a közés módosítják a amerikai kormány ág is — bár nem a washingtoni many jegyzékben, hogy résztvehesikai kormány azt hivatalosan nem on, mivel nincs elingtoni kormány Oroszország nem a tárgyalásokon, kívül kijelentete, gyalásokat folytatni bériai köztársaságokat nem ismeri el.

Megjelentek. — Igen — folytatta Gansfettné — és hogy megkönnyítsem a munkát, hát hozzájárulásomat naturaliakban ajánlom fel. Kérem, minden telólvásáshoz kölcsönzők hat széket és egy vizeskancsó.

Null Alterné Kanarikné föléhez hajolt: — Előkné akar lenni, azért olyan pazarnál bőkezű.

A nagyszerű példa hatása alatt egy rövid telóra elati összehoztak a szükséges alapötöket. Az alapszablat, az alappadokat, az elnöki alapszengetyűt és az alapperselyeket, az esetleges gyűjtések részére.

A tagsági díjról úgy határoztak, hogy azt a nem első familiák fizessék.

Még csak egy dolgot kellett elintézni. Mikor lesz az alakuló közgyűlés és milyen keretek között kell azt megtartani. Ezt a kérdést is Kleinmann ur döntötte el. Mindjárt az első közgyűlés alkalmával kell kulturát adni a bodonyiaknak. A dolog úgy lesz: zártkörű estélyt rendeznek a legszélesebb nyilvánossággal. Előbb jön a közgyűlés aztán a műsoros estély.

Hát mi legyen a program! Null Alterné azt proponálta: olvassanak fel egy szép fejezetet a deits-chimesből.

Gansfettné a szépirodalmat ajánlotta. Abban gyönyörű mesék vannak.

Stopperné opponált.

— Kérem, hölgyeim, minékünk a nivónkat tartani kell.

— És a standart is.

— Azt is, természetesen. Én tehát ra-

gaszkodom az eredeti irodalomhoz. Van nekünk hál istennek, annyi tehetségünk, hogy nem szorulunk imitációra. Itt van Kleinmann ur. Kleinmann ur egy nagy karakter és egy poéta. Nem is tartom titokban: kegyed irt nekem egy olyan sirverset, ami páratlan a világirodalomban. Kegyednek a sirvers a zsánere. Irjon kegyed sirverseteket és olvassa fel őket, biztosítom: nagy sikere lesz.

Mint a bomba úgy hatott ez a szenzáció. Hiszen hogy Kleinmann egy lángész, azt már régen tudták. De hogy költő is! Nohát ez a Kleinmann egy zseni.

Kanarikné óvatosan Kleinmann mellé settenkedett:

— Kleini, maga egy csunya rossz ember. Nekem miért nem irt egy szép sirverset. Ugy-e, nekem is ír?

Kleinmann szabadkozott, de hiába szabadkozott. Sőt Null Alterné és a kövér Gansfettné is kicsikarta tőle az ígértet, hogy sirverset ír hozzájuk.

Ebben az emelkedett hangulatban tovább tárgyaltak. Megállapították a programot, még pedig ilyenformán:

1. Ünnepi beszéd — elmondja Kleinmann ur

2. Versek. Irta és elszavalja Kleinmann ur.

3. Elmélkedések a társadalom kohéziójáról — szabadon előadja Kleinmann ur.

4. Előre nem látott előadmányok — előadja Kleinmann ur.

— Ezzel imponálni fogunk — mondta a kövér Gansfettné és az ülést bezárta.

Kisnew

Az Uj Kelet kiküldött tudósítójától

III.

Ebéd előtt ellátogattam a közeli népkonyhára, ahol most a Joint költségére csak menekültek kosztolnak, közülük is leginkább azok, akik mostanában jöttek és nem volt módjukban még orientálódni, vagy gyermekek, nők és ötvenöt éven felüli férfiak, amennyiben nem kaptak munkát. Széles és hosszú márványasztalokon találják föl az ételt, amit hónapok óta nagy étvágyal fogyasztanak el a kiéhezett emberek.

Feltűnik, hogy az alacsony és egyébként is disztelen teremben miért érezett márványlapokon találják az ebédet, amely egyszerű ugyan, de izos; Kaufmann mérnök, aki maga is menekült és a Joint megbízásából vezeti a menekültek népkonyháját, megízleltette velem a rizslevest és a főtt marhahúst. Az ember maga is étvágyat kap, ha látja, az öblös tányérokban mint habzsolják a szerencsétlenek esztendőik éhségétől összezsugorodott bendőjükbe a jól megfőtt egyszerű tápanyagot. Miért is hallgatnám el, elmondom, hogy nem finomkodtam, a megízlelésre elem tett nagy tányér levest utolsó csöppig elfogyasztottam és jókat falatoztam a húsból; a porcogását is megírtam. Közben megtudtam a márványlapokát. A sarkokba ugyanis a népkonyha alapítóinak és adakozóinak neve van bevésvé héber és orosz írással. Hogy is mondja Gorkij „Éjjeli menedékhelyé”-nek egyik alakja? A színesnek taps kell, a dísznőnek moslék, a gazdagnak közbecsülés. A szegény, ha már nem ad pénzt az ételért, nézzen legalább a márványlap csücskére és fizessen egy kis meghatottsággal.

„Heilige Jidn”

Ebéd után a zsidó város megtekintésére indultam. A háboru előtt Kisnewben negyvenötezer zsidó lakott. A háboru alatt nagyarányú beözönlés történt, úgy hogy ma körülbelül háromszorosára emelkedett a zsidók lélekszáma. Százharmincezer zsidó lakik a városban, amelynek összlakossága nem több háromszázazernél. A szokatlan invázió a kényelmes és olcsó városba lakásínséget és drágaságot hozott, de azért a lakáskérdés korántsem olyan égetően súlyos, mint minálunk, mert Beszarábiában a szegény ember is kényelmesen szeret lakni, terrasz van a házban, üveges folyosó, tágas szobák, kényelmes, világos konyha. Ahol egy család lakott, ott most három is elfér, de azért mégis, különösen a proletár-részekben a túlszűfoeltság a közegészségre kezd veszedelmessé válni.

Orosz felirást keveset talál az ember, inkább jiddist és újabban román. Hatalmas falragaszokon hirdetik a jiddis színház előadásait; akkoriban a Theater Express kiabálta a plakátokon, hogy „Ben Ami” című négyfelvonásos énekes drámát játsszák, de senki el ne mulassza jó előre megváltani a jegyét Kórah kincsei (Kórah kincsei) és Bet Jisrah (Jeruzsálem leánya) című szenzációs darabokhoz. Minden utcasarkon felhívások, értesítések, a Keren Hajjeszód két plakátjai és egy megindító zsidó irás, Juda Lób Zirlsohn főrabbi felszólítása Heilige Jidn! — Szent zsidók, így kezdődik az invokáció és így folytatja:

„Az ukrán hontalanok tizezreinek vérző sebei már kezdtek haggedni és ime a szerencsétlenek újabb hilyongó periodus előtt állanak. Egy számukra vad idegen vidékre kell költözniük, Oromániába; aszott esontjaikat megint össze szedhetik újabb vándorlásra, ismét nem térhetnek nyugovóra este, ahol nappal voltak, eleven árnyékként suhannak végig az idegen városokban és keresnek egy elhagyatott odút, ahol szomorú fejüket lehajthatják.”

És más nyelven mint jiddisben alig visszadhatóan jellemzi a hontalanság minden gyötrelmét és kilátástalanságát.

איך ווערט אונטערלאשענע אונקן און וועלכע עס וועט פאסטאראאיש אפגעשטעמפלט די אקורדן נער קרבנות פון שחומה סקילה שרפה הרג וזנק. כן וידער איצט מיט גרויס ציטערניש און דער

קונסט, און פון ווערט גרויסע וואונדן דיבטאן וידער פליסן איבערגעקאממע שוואריגע בלוט...
Itt állunk — írja — az új zsidó esztendőben és Jomkippur napján kérjük a Legmagasabbat, hogy nyugelmas, boldog esztendőt határozzon számunkra. Jusson eszünkbe, hogy az Ur megkérdezi tőlünk: „אי הכל אהרן” Hol hagyta összevont testvéredet Ábelt, akit az ukrán gonosztevők kifosztottak és a הכל הכל-má, üres nincsetlenné tettek.

És kijelenti, hogy tízmilliónak kell összegyűlnie a szent napokon történi adakozásokból. Beszarabia, Moldva, Muntenia, Bukovina, Erdély és Nagy-Románia többi területén élő zsidóság tartozik az ünnepeken a Tóra előtt nagyobb adományt följánlani az ukrán hontalanok javára. Senki ne várjon, míg jön a pénzbeszedő, hanem nyomban „jom tov” után menjen maga a „gabbéhoz” és fizesse le neki nyugta ellenében a pénzt. Kisnewben a templomok gondnokai kötelezték magukat, hogy Tisri hónap egész templomi jövedelmének tíz százalékát (beleértve a templomi üldöhekért befolyt pénzeket is) e célra adják. Kisnewben Leiser Trachtenbergnél kell elszámolni a pénzzel, Bukarestben Berkovics bankárnál és dr. Fildermannál. Megkapó néhány bucsuzó sorban fogja össze a főrabbi a fölhívás száraz intézkedő részét a líraival.

די אלע וועלכע ווען אריינטראגן די אייגענע נדבות און דאסגלייכען די שוהלדדנסהפראגאנטן וועלן אוסער דער ניוויילאכער קאסירס קוויטונג נאך באקומן א נעמליכע קוויטונג אויפן נייעם יאר פון ברכה און הגלחה ער בלי די!

A zsidó város

Minden utcasarkon koldus, akiknek ma van a legjobb napjuk. Az egyik mind a két szemére vak és a körülállók mondják, hogy fiatalabb éveiben ünnepelt kántor volt. Gyermekei tartották, míg a progromok családját széjjel nem szórták; menekülők hozták őt ide és az a megörögzött ideája, hogy nem fogad el támogatást csak azt, amit a tehetségével keres. Kis fiuk intézik az impresszárió szerepét, ő maga egy nagy kövön ül és fehérszakállas szép arcát sütteti az enyhe őszi napon. Bartorja bánaos, mint az ősz, a dal refrénjét kétszer mondja, először egyedül, azután a közönséggel, amely együtt dudolja vele.

Kis fiu tányéroz a dal végén. Néhány lei és apró papírpénz volt a felöltöm zsebében, odaadtam és mentem.

Egyszerre valaki hátulról megrázza a kabátomat:

Megfordulok. A kis fiúcska volt, a vak koldus pénztárosa.

— Sie habn schlecht Geld gegében.

Rossz pénzt kapott tőlem, mondja, ami meglepett, de a fiu megmutatott mindjárt két germán ötven bánis pénzjegyet, ami Beszarábiában már értékét veszítette.

Persze nyomban beváltottam és úgy hiszem, hogy ennél a tranzakciónál az énekes nem vesztett sokat. Én sem.

Fürdőbe kíváncsoltam. A portásom mondta, hogy a Dragomirov-fürdőt keressem föl, az a legtisztább az egész városban, de messze kint van a vasuti sinek mellett, a zsidó város végén; az Alexandrovskán omnibusz áll, amely minden órában kiviszi a fürdőzőket.

Gyalog mentem, hogy a zsidó várost közvetlen közelből lássam.

A városrészeknek van egy ipari területe, ahol közműhelyek állanak, külön tágas épületekben dolgoznak szerelők, kovácsok, bádógosok, lakatosmesterek, de a műhely kint az utcán van és itt is munkálkodnak fülhasogató zaj közepette. A famunkások másik épületben, a cipészek, szücsök, konfekciósok is másutt dolgoznak; a közelben van az árupiac kőből épített bódékkal, de alig pár percnyre innen a zsidók lakóháza körül megható csönd uralodik, senkit nem lehet látni az utcán, kocsi-zörgés sincs. Az emberben némelykor hangulat-asszociációk támadnak és itt is az idegeimre

egy régi emlék reflexe kopogtatott. Talán kilenc tíz évvel azelőtt a belgiumi Brüggeben, a legesőndesebb városok egyikében éreztem így magam, egy csatorna mellett, amely magas barna házak előtt vonult el és a végén, messze távolban egy számalom állott vidám, ünneplésséggel.

Nem találtam senkit, aki eligazítson, bementem egy házba, amelynek kapuján szép táblácskán állottak e szavak: „דו זעסט משהלך משהלך” Mohelnak — gondoltam — egy közfunkcionáriusnak csak tudnia kell, hogy hol van a fürdő. De őt nem találtam otthon (Kisnewben ilyenkor is dolga van) és kis fia jött velem az utcasarokig.

— Ihr sollt gehn zu die Kaeschsz und dan wert Ihr kimen zu dim Stacheteleoch und dort wert Ihr sehn a Kersch nis wát vom Himmel up dort gefint sech Dragomirows Bod.

Menjek a kut felé, aztán a kerítéshez, innen már könnyen láthatom a templomot, amelyik nincs messze az égtől és itt van Dragomirov fürdője.

A külsőleg nagyon elhanyagolt fürdő bent tiszta és rendes. A jiddis plakátok annak is zsidó jellegűek, de azért javarésztben a román és orosz intelligencia látogatja.

Visszajövet vendéglőt keresek, hogy még az est beállta előtt készüljek a másnapi böjtre. Valahol a Bolgarskáján látok egy táblát „koser enivaló, amely megéri a pénzt.” Ide be muszáj menni, akiknek csöpp érzeke van étel és humor iránt. Nem untatok senkit a vendéglői élménnyel, de meg kell mondanom, hogy a vacsora nem érte meg a pénzt. Tudni kell, hogy Kisnewben alig van a mi fogalmaink szerint való vendéglő. Mint hogy a házak nagyobbrésze, úgy épült, hogy mindegyikben legalább egy holthelyiség van, ezt a helyiséget sok család ebédlőnek használja és szívesen lát ebédre, vacsorára két-három idegent. A család rendszerint megnézi magának a vendéget és csak azután ülteti az asztalhoz. A vendég a fordítottját nem igen teheti és innen van, hogy az ebédlőkből gyakran az utcára lehet hallani parázs veszekedéseket.

A kisnewiek szerint ez is elősegíti az emésztést.
Szabó Imre.

Helyreáll a nemzetközi vasuti forgalom

Közlekedési konferencia Bernben

Az Uj Kelet tudósítójától

Bernben nemsokára összeül a nemzetközi vasuti konferencia. Európa összes államából eljönnek a delegátusok, hogy az országok között, amelyeket képviselnek, megépitsek a vasuti összeköttetést. Románia elküldte delegátusait és a delegátusok között van a kolozsvári üzletvezetőség képviselője, dr. Cora osztályfőnök. A delegáció elindulásról és feladatairól, valamint a többi aktuális közlekedési kérdésekről Hosszu Juon fizetveztető a következőket mondta munkatársunknak:

— A berni nemzetközi vasuti konferencia helyre fogja állítani a háboru által megszakított internacionális vasuti forgalmat. Régi és új vonatokat fog beállítani, amelyek gyorsaság és fontossá teszik majd az egyik országból a másikba való utazást. A gazdasági életre is jelentős hatással lesz ez, sietteti az áruk kicserélődését és a valutáris viszonyokra is befolyással lesz.

Megkérdeztük az üzletvezetőt miért nem szüntetik meg a vagonkorlátozást.

— A vagonkorlátozás nem rokonszenves, de szükséges, — felelte az üzletvezető. — Ha minden egyes állomás külön-külön rendelkezhetne a meglévő kevésszámú vagon felett, akkor egyiknek adna, másiknak nem. Tudjuk jól, hogy amíg a kiutaló bizottságok nem léte sültek, ez így is volt. Most legalább ez megszünt. Ha kevés vagon is adunk, de mindenkinek adunk. És ha nem adunk, annak nem személyi okai, hanem sokkal mélyebben fekvő gazdasági indokai vannak.

AZ UJ

Szerkesztőség Kisdobóvatal Zs. N. Sz.

Vad

Személyi hírek ben olvasom, hogy legrégebb munkatárs mostanában lépett ny...

Elhiszem, hogy dulót, egyszerűen át hanem rajta, lépett a negyven-negyvenöt é harminc esztendő el tette, husz év előtt a tagjaiba, tíz év öt lábaiba és azóta Vad beül az Abbáziába. Ágai Adolf, Kozma magyar polikát és...

És ha újságr valami adatra, ami beállt hozzá és me kérem, milyen napos szus és kik jelentek aki sértődötten távo Hogyne tudná csak a dátumot, ha tek össze a diploma gotja, kinek aranyhi vakkal hagyta ott a érdekelt diplomata.

Vagy tudni a Vadász bácsihoz ke a zsidó kongresszus egybe, ki mondta a tegálta ezt vagy az le egy plagizátort. barapott, de a men jobb emlékező kép jegyzetet semmiről.

Ha számolóm vagy pénzügyminisz valamelyik palotába becézeti, kurzisták tálja őket. De így, galmazott leváltár luxusa, mint az Ed terészvárosi demokri tudnak feleltetni e Héivós Károly, vag gunyolók Magyar...

Mikor is látt Azt hiszem, a (ő bizonyára pontos tóle, mit szél, ugy memorista az ügye — Fiam — moru dátum. Csak Minden dátu tragikus vagy közö nadik születésnap, eddig hirta közöm tenőt is elbirja m Akiket fiam hol leszünk és ő amikor emlékezőte

— Én az én zsidómat. kedvelte a szomszédát ü engedte, hog usse. Az Uj Olvassák 6

— Groza erdélyi minisztr Kolozsvárról, eg Bukarestbe ér minisztertanácsa miniszter vissza

— A mé napi jegyzék térium felment adó kiszámíthat kényi könyvelés tul register spe üzletzáraskor aznapi forgalm

HIREK

AZ UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. H. Sz.	558

Vadász bácsi

Személyi hírek között a „Neue Freie Presse”-ben olvasom, hogy Vadász Ede, a „Pester Lloyd” legrégibb munkatársa és több pesti lap cikkírója mostanában lépett nyolcvanegyedik évébe.

Elhiszem, hogy nem ünnepelte ezt az évfordulót, egyszerűen átlépett rajta, azaz hogy nem ő, hanem rajta lépett át az Idő, amely Vadász bácsit negyven-negyvenöt évvel ezelőtt megömbölyítette, harminc esztendő előtt haját-bajuszát fehérre festette, husz év előtt egy kis köszvényt plántáztatott a tagjaiba, tíz év óta jófajta csúzt csöpögtetett a feje alá és azóta Vadász bácsi olvassa a lapokat, beül az Abbáziába az asztalhoz, ahol valamikor Agai Adolf, Kozma Andor, Eötvös Károly szidták a magyar politikát és belépdégl egy évből a másikba.

És ha újságírónak, történésznek szüksége van valamely adatra, ami hatvan éven belül történt, akkor beállít hozzá és megkérlezi, Vadász bácsi, nem tudja kérem, milyen napon ült össze a berlini kongresszus és kik jelentek meg és ki is volt az a követ, aki sértődötten távozott.

Hogyne tudná Vadász bácsi! Megmondja nemcsak a dátumot, hanem azt is, milyen napon gyűltek össze a diplomaták és hogy kinek volt redingótja, kinek aranyhimzésű díszruhája és milyen szavakkal hagyta ott a tanácskozást az a bizonyos megérdeklő diplomata.

Vagy tudni akartál anekdotászerűt, akkor is Vadász bácsihoz kellett fordulni. Megmondta, hogy a zsidó kongresszuson, amit Eötvös József hívott egybe, ki mondta a legnagyobb marhaságot, ki protogálta ezt vagy azt a rabbinust és mikor leplezték le egy plagiátort. Mert az Idő minden izébe belebarapott, de a memoriján beletörött a foga. A legjobb emlékező képességű emberek egyike volt, soha jegyzetet semmiről nem csinált és mindent tudott.

Ha számológépeznek megy, vagy bankárnak, vagy pénzügyminiszternek, akkor Vadász bácsi ma valamelyik palotában ül és a köszvényt orvosral becézgeti, kurzistákat fogad és üzleti ötletekkel traktálja őket. De így, hogy újságíró maradt és nyugalmazott leváltáros a Hitelbanknál, nincs más luxusa, mint az Eötvös-asztal, ahol ma tízédrangu terézvárosi demokraták között kell ülnie, akik nem tudnak feledtetni egy nyilatlatát a felső karban, mint Eötvös Károly, vagy a derős Aczél Endre, vagy a gunyolódó Magyar-Manheimer.

Mikor is láttam utoljára? Azt hiszem, a fehér terror legesúlyabb napjaiban (bizonyára pontosan emlékszik rá), amikor kérdeztem tőle, mit szél ugyanis mint történész, ugys mint memorista az ügyekhez.

— Fiam — szült egykedvűen, ez egy szomorú dátum. Csak dátum és nem egyéb.

Minden dátum volt nála. Szomorú, vidám, tragikus vagy közömbös dátum. Ilyen ez a nyolcvanedik születésnap, ilyen lesz a századik is. Mert ha eddig birta közömbösen, azt a bagatell husz esztendő is eltörte majd.

Akiket fiamnak szólított, már régen, ki tudja, hol leszünk és ő pontosan megmondja a dátumot, amikor emlékezőtehetségünk felmondta a szolgálatot.

sz. i.

— **En utóm a te zsidóságot, te ütöd az én zsidómat.** A régi földbirtokos fölöttébb kedvelte a maga háziszidáját, csak a szomszédát ütötte. Ennek ellenében megengedte, hogy a szomszéd az ő zsidóját üsse. Az „Uj Kelet” minden zsidót megvéd. Olvassátok és terjesszétok!

— **Groza miniszter utazása.** Groza erdélyi miniszter, aki vasárnap utazott el Kolozsvárról, egy napi dévai tartózkodása után Bukarestbe érkezett, hogy ott részvegyen a minisztertanácson. Ma vagy holnap Groza miniszter visszaérkezik Kolozsvárra.

— **A mézárások nem kötelesek napi jegyzéket vezetni.** A pénzügyminisztérium felmentette a mézárásokat a forgalmi adó kiszámíthatósága miatt elrendelt tételekenti könyveléstől. Napi jegyzék helyett ezen a napon speciál készíthetnek, amelyekben üzletzárások egytételen könyvelhetik el az aznapi forgalmat.

— **Katonai ruházati cikkek után nem kell luxusadót fizetni.** A pénzügyminisztérium a hadügyminisztériummal egyetértőleg elrendelte, hogy katonai csizmák, rozetták és sujtások után ne számítsanak luxusadót. Bőrkesztyű és lakkozisza (lakcipő is) továbbra is luxusadó alá esik.

— **Nyolcszáz leinél olcsóbb cipőért nem kell luxusadót fizetni.** A pénzügyminisztérium legújabbban rendeletben mentesítette a nyolcszáz leinél olcsóbb cipőt a luxusadófizetés alól. A lakcipők után, ha nyolcszáz leinél olcsóbbak is, meg kell fizetni a tíz százalékos luxusadót.

— **Hétfőn kezdődik az eszperantóiskola esti tanfolyama.** Az eszperantóiskola esti csoportjának tanfolyama 7-én, hétfőn este fél 9 órakor kezdődik a Kereskedelmi Akadémiában (Barta Miklós-utca, Bányateka sarok).

— **Igazolni kell az 50 százalékos gabonakontingens átadását.** A kolozsvári vámigazgatóságnál szerzett értesülés szerint a gabona exportőröknek a vámhivatalokban igazolni kell, hogy az 50 százalékos gabonakontingens már előbb atadták. Különben a vámhivatalok nem engedik át a határon az export-gabonát. Az intézkedés a visszaélések meggátolása szolgálat.

Szöcskeből

Lekaszálták már a rétet,
Százaz pusztá a mező,
Vidám szöcskék bált csináltak,
S tücsök volt a rendező.

Tücsök adta szöcskebálhoz
A muzsikát és a dalt,
Tücsök-verset tücsök-hangon
Tücsök-költő írt, s szavalt.

Csüföledva szólt a dongó:
Hát hozzatok mi ütött?
Mért nem kértek engem is föl?
— Ott tücsök és itt tücsök...

Hjah, szóltak a szöcskék neki,
Szegényes itt a homok,
Nincsen mézünk és méznölkül
Dongósgod nem doneg.

g. j.

— **Leégett egy budapesti laktanya.** Budapestről jelentik: Szombat hajnalban Budán kigyulladt a Pálffy-téren levő Radetzky-laktanya. A tűz a kaszárnya óriási ruharaktárában keletkezett, mely teljesen leégett. Óriási ruha, butor és élelmiszerkészletek pusztultak el a tűzben. A tüzoltók csak nehezen tudták megakadályozni, hogy a kaszárnyával szomszédos Ganz-áramfejlesztő telep lángba ne boruljon. Eddigi hírek szerint tíz ember lelte halálát a tűzben. Egy tüzoltó a harmadik emeletről a lángok közé zuhant, Rohonczy István tüzoltót egy leomló fal maga alá temette. Amikor megtalálták a holttestét, a feje s a végtagjai hiányoztak. Csizmadia tiszthelyettes, Cobor János őrmester és felesége, Bakater Imre őrvezető felesége s ötéves gyermeke, valamint egy náluk hált vidéki házaspár ott vészett a tűzben. Azt hiszik, hogy a tüzet gyújtogatás okozta.

— **Életfogytiglan fegyházra ítélték egy rablógyilkost.** Nagyváradról jelentik: Az ittei törvényszék négy napig tartó tárgyalás után életfogytiglan tartó fegyházra ítélte Farkas Andrást, aki Belényes körül rablóbandát szervezett és öt rablógyilkosságot követett el.

— **Szabaddá teszik a csehszlovák állampolgárok követeléseit.** Bukarestből jelentik: A kormány szabaddá teszi a csehszlovák állampolgárok zárlat alá helyezett követeléseit és vagyonát. A szabaddatéti kérvény alapján történik, amelyhez csatolni kell a honosági bizonyítványt annak feltüntetésével, hogy a kérvényező mióta illetékes az illető községbe, továbbá egy nyilatkozatot, amelyben a kérvényező lemond arról a jogáról, hogy valamely más állam javára fog optálni.

— **Jönnek a hadifoglyok.** Berlinből jelentik: Oroszországból nyolcszáz magyar hadifogoly tiszt érkezett Berlinbe. A hadifoglyok rövid pihenő után továbbutaznak Budapestre.

— **Az éles patrontól a királymiséig.** Nincs kedvesebb játék a komédiánál. Nincs kedvesebb komédia a politikanál. Nincs kedvesebb politikai komédia, mint ez a magyar detronizálási komédia. Horthy a legnagyobb győnyörűséggel detronizálja a Habsburgokat, de közben potyogtatja könnyeit. Ugy tesz, mintha nagyon fájlalná, hogy ő lesz a király és nem Károly. Előbe küldi Károly bandériumának a maga jól felszerelt katonáit, éles töltényekkel rakatja meg a tölténytáskákat s hogy néhány szerencsétlen paraszt meg egy zsidó „kormánykatona” hősihalát hal, elrendeli a nemzeti gyászt. A nemzetgyűlés ki mondja a trónfosztást, közben Apponyi meglepetti rezgő szakállát és elaggot tenorján siratja a magyarok legkedvesebb dinasztiját, a Habsburgokat. Akik annyi jót tettek évszázadokon át a nemes és lovagias nemzettel. És miközben uton van Galac felé, a lipótvárosi Bazilikában megülik a néptáncját Legkisebb Károlynak, ünnepi misét mondanak, komoran ünneplik az ünnepeltet. A tömeg persze tüntet, erőszakkal fel akar vonulni, talán bizony az idegen hatalmak követségeit is megostromolná, amiért drága és felejtethetlen felkentjeit Maderára küldték ültetni, de a rendőrség idejében megjelenik és elintézi az ügyet az ildom és a tapintatosság szabályai szerint. Pompás dolog az ilyen politikai vigjáték, Aristofánes és Molière, Machiavelli és Goldoni elbújhatnak. Ők nem írtak ilyen mulatságosakat.

— **Az eszperantó Av iában.** A kolozsvári eszperantó kiállításról itt cikkünkkel kapcsolatban szívesen adunk tippet a marosvásárhelyi eszperantista központ kebeléből, Halász Józseftől érkezett következő soroknak: Angolország is első helyen áll az eszperantómozgalomban. A mozgalmat támogatják a kormánykörök, a társadalom tudományos és közgazdasági érdekeltségei. Zamenhof az eredeti héberből fordította a bibliát eszperantóra és az angolok adták ki külsőleg is nagyon szép kiadásban. Az angol külkereskedelmi hivatal már tíz évvel ezelőtt használta és támogatta az eszperantót. A londoni és utána minden jelentékeny angol kereskedelmi kamara bevezette az eszperantót. Az angol kormány 1907. óta mindig képviseltette magát az eszperantó-kongresszuson. Az angol közoktatási miniszter már 1912-ben anyagilag is támogatta az eszperantó tanfolyamokat. 1913-ban Glasgow, Montros, Toonton és Badoles iskoláiban tanították az új nyelvet. Sok angol világcég használja az eszperantót, így Borrugh, Cook Son, Cunard Line. A Harecsurt templomban minden második vasárnap eszperantó istentisztelet van. Anglia legtöbb városában van eszperantó egyesület, magában Londonban tizenhat.

— **Katonai razziák.** A kolozsvári rendőrprefektúra rendeletet adott ki, mely szerint a város területén lakó összes husz és negyven év közötti férfiak kötelesek az illetékes hadkiegészítőparancsnokság által láttamozott katonai igazoló irataikat állandóan magukkal hordani. Mindazok ellen, akik katonai állapotukat kellően igazolni nem tudják, a törvényes eljárást fogják megindítani.

* **Ha jó rum- és likőresszenciát** akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henrik gyárához, Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Victoriei (volt Kolozsvári-u.) 74. sz.

* **Felhívás.** A clujai hadkiegészítőparancsnokság 6635—1921 számú átirata értelmében, felhívának mindazon tulajdonosok, akiknek lovai, szekerei, hámjai és kerékpárjai nem lettek összeírva, illetve akik valamilyen oknál fogva, a loosztályozási bizottság előtt még nem jelentek, hogy f. évi november hó 8, 9 és 10-én reggel 8 órakor a loosztályozási bizottság előtt (marhavásártér, vágóhid mellett), lovaikkal, szekereikkel, hámjakkal és kerékpárjaikkal jelenjenek meg.

Azon tulajdonosok, akik ezen jelentkezésnek eleget nem tesznek szigorúan megbüntetettnek.

ogtatott. Talán
umi Brüggében,
rikében éreztem
tt, amely magas
ajvégén, messze
t vidám, ünne-

eligazitson, be-
s kapuján szép
אשר יצאנו מן
doltam — egy
dnia kell, hogy
találtam otthon
van) és kis fia

ie Kacsbesz ün
Stacheteloch un
nis wát vom
ragomirov Bod.
n a kerítéshez,
n a templomot,
től és itt van

nyagolt fürdő bent
akátok annak is
javarészből a ro-
ogattja.

terések, hogy még
üljek a másnapi
n látok egy táblát
ennivaló, amely
száj menni, akik
umor iránt. Nem
lménnyel, de meg
ora nem érte meg
enewben alig van
ló vendéglő. Mint-
gy épült, hogy
bolhelyiség van,
pédlőnek használja
csorára két-három
t megnézi maga-
tán ülteti az asztal-
nem igen teheti
őkől gyakran az
veszekedéseket.
ez is elősegíti az

Szabó Imre.

emzetközi
galom
encia Bernben
sítőjától —
összeül a nemzet-
ópa összes államai-
hogy az országok
nek, megépítsék a
ánia elküldte dele-
özött van a kolozs-
ője, dr. Cora osz-
elindulásról és fel-
aktuális közlekedési
zletvezető a követ-
unknak:
zi vésuti konferencia
oru által megszaki-
forgalmat. Régi és
amelyek gyorsá-
egyik országból a
gazdasági életre is
siettetni az áruk ki-
viszonyokra is be-
vezetőt miért nem
átózást.
s nem rokonszenves,
z üzletvezető. — Ha
lön-külön rendelkez-
mu vagon felett, ak-
knak nem. Tudjuk
bizottságok nem léte-
st legalább ez meg-
adunk, de minden-
adunk, annak nem
kal mélyebben fekvő

KÖZGAZDASÁG

Rendezték a Banca Natiunei ügyét

Több napos pánik Bukarestben — Az igazgatóság egyénileg vállal felelősséget

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Banca Natiunei ismert ügye foglalkoztatja most a főváros pénzügyi körét. A bank már rendezni tudja ügyeit, annál is inkább, mert a kormány is közbelépett, hogy súlyosabb következményektől megóvja a román pénzügyi piacot.

Kiderült, hogy a felmerült különbségeket a bank igazgatósága nemcsak tudja, de akarja is fedezni és ma Bukarestből már azt jelentik, hogy a bank vezérigazgatója Ghica-Comanesti kijelentette, a banknál vállalt érdeklődésen felül saját vagyonával is jótáll a bank passzíváiért. Erre a célra felajánlotta a tulajdonát képező Grand Hotel szállodát és nagymennyiségű francia frankbetéteit, amelyek párisi bankoknál vannak elhelyezve. Ettől eltekintve több fővárosi bank is részt vesz a Banca Natiunei szanálásában.

A bank válságát sokan üzérkedésre akarták kihasztnálni. A legképtelenebb híreket hozták forgalomba, amelyek természetesen nagy pánikot idéztek elő a különben is ideges közönség körében. A betétesek megrohanták a bankokat, hogy betéteiket felvegyék és a fővárosi bankok, hogy a pánikot hatásosan leszereljék elhatározták, hogy a betéteket korlátlan mennyiségben azonnal kifizetik. Négy napon keresztül tartott ez a láz, nem egy bank az utolsó napokban 40 50 sőt 60 millió leit fizetett ki. Az egyik nagy pénzintézet tegnapelőtt még éjjel is nyitva tartotta pénztárát és reggelig 120 millió leit fizetett ki üzletfeleinek.

A bukaresti pánik híre természetesen eljutott külföldre is, ahol a tőzsdék élénken reagáltak. Ez magyarázza meg a lejjebb áruhanását. A lejt ma Zürichben 285-ön jegyzik.

Ez az újabb esés azonban csak átmeneti, mert a Banca Natiunei ügye most a legjobb uton van a végleges rendezés felé.

Titulescu pénzügyminiszter a királyt külön kihallgatáson tájékoztatta a történetekről. Tegnap megjelentek a miniszterelnöknek Blank Moric, C. Baicoianu és Stefanescu bankigazgatók, akik Averescuval késő estig tanácskoztak. A megrendült pénzintézet részvényeit 140 es árfolyamon jegyzik a tőzsdén. A részvénytulajdonosok nem is bocsátják már piacra papírjaikat.

A győri ágyugyár holland kézben. Budapesti jelentés szerint a magyar kormány a nemzetgyűlés felhatalmazásával eladta a győri ágyugyár telepét a viláshírű holland Roselins cégnek. Az új tulajdonosok a volt ágyugyári részvénytársaság igazgatósági tagjait az igazgatóságban való további részvételre kérték fel. Szodfried József volt főispán, aki a vállalat elnöke volt és aki az ágyugyár létesítése körül sok érdemet szerzett, lemondott tisztségéről. Helyébe Báró Korufeld Pált, a Hitelbank ügyvezető igazgatóját választották be az igazgatóságba. Ezenkívül kiegészítették az igazgatóságot két-három hollandi taggal is. A győri ágyugyár cégét is meg fogja változtatni, még pedig „Győri Ipartelepek Részvénytársasága” címre.

Moszkvában megnyitják a tőzsdét. Varsóból jelentik, hogy a rigai szövjetdelegációhoz érkezett hírek szerint a népbiztosok tanácsa elhatározta, hogy ismét megnyitja a moszkvai börzét, mely központi tőzsdéje lesz egész Szotjetoroszországnak.

Szaporodott az Osztrák-Magyar Bank jegyforgalma. Az Osztrák-Magyar bank október 14-iki kimutatása szerint a bankjegyek 349 milliárdal való szaporodását tünteti fel. Ezzel a forgalomban levő bankjegymennyiség 7729 milliárd koronát tesz ki.

Bonokban térítik meg a háborús károkat. A háborús károk összeírásának befejeztével tudvalevőleg a kormány elhatározta, hogy a kártalanítást bonokkal rendezi. Ezeknek a bonoknak a kibocsátása — mint Bukarestből írják — november 15-én kezdődik. Összesen három milliárd értékű bont bocsátanak ki.

Az agrárreformmal kapcsolatos bonok. Bukarestből jelentik, hogy a legközelebbi napokban forgalomba kerülnek az agrárreform végrehajtásával kapcsolatos bonok. A kisajátított föld tulajdonosai 5000, 10.000 és 50.000 lei összegről kiállított bonokat kapnak, amelyeket az állam fokozatosan be fog váltani.

Megtiltották a luxuscikkek bevitelét Görögországban. Athenből jelentik, hogy a görög valuta sülyedése arra kényszerítette a kormányt, hogy betiltja a luxuscikkek behozatalát. Luxuscikkeknek csak akkor szabad bevinni Görögországba, ha a kereskedők olyan értékű árut exportálnak.

Az Angol Bank leszállította a kamatlábát. Az Angol Bank kamatlábát az eddigi 5 1/2 ről 5-re szállította le. Rövid idő eljárat ez már a második kamatlábleszállítás, mert alig két hónappal ezelőtt az Angol Bank kamatlába is volt.

valutapiac:

Páris, nov. 5. Bukarest 67/s. London 53375—, Newyork 10354, Belgium —, Róma 55 25, Svájc 253 —, Madrid —, Prága 18 1/2, Berlin 7 1/2, Bécs 077, Amsterdam —, Budapest —.

Bécs, november 5. Magánjelentés szerint a tőzsdén újabb nagy hausse volt. Egyes értékek valósággal fantasztikus árakat értek el.

Berlin, nov. 5. Bukarest 12825, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 319680, Kopenhága 432065, Stokholm 581965, Helsinfor —, Róma 93895, London 91405, Newyork 22977, Páris 170825, Zürich 43265, Madrid —, Bécs 818—, Prága 24175, Budapest 2397.

Zürich, nov. 5. Bukarest 285—, Berlin 232 1/2, Amsterdam —, Newyork 537—, London 2114—, Paris 3950—, Milano 2170—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stocholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 515—, Budapest 55—, Zágrab 165—, Buenosayres —, Varsó 18—, Bécs 11—, osztr. leib. kor. 12—.

Budapest, nov. 5. Lei 538—, napoleon 2895—, font sterling 3875—, leva —, dollár 965—, francia frank 7400—, márka 474—, lira 3900—, osztr. kor. 18—, rubel 38—, szokolj 915—, svajci frank 182—, dinár 1055—, lengyel márka 25 1/2.

SZÍNHÁZ

Kétezer lei kártérítés a román színházakért. Nagyváradról jelentik: A színházi bizottság már régebben elhatározta, hogy a nagyváradi színházban minden szerdán a román társulat fog játszani, aminek ellenében kéri, hogy a román állam rekompenzációképpen, a vendégszereplések minden estéje után kétezer leit fizessen és a villanyszámlát Parlaghly igazgatónak a város engedje el.

MAGYAR SZÍNHÁZ HETE MŰSOR:

Vasárnap d. u.: Vagyváros. (Szentgyörgyi István föllépésével. Olcsó helyárrakkal.)
Vasárnap este: Kis kated. (Rendes helyárrakkal. Napibérlet 42. sz. B.)
Hétfő: A kiket fölvet a pénz. (Ujdonság, 3-adszor. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 43. szám, C.)
Kedd: Othello. (Operapremier. Általános bérlet-szűnet. Operahelyárrakkal.)
Szerda: Pacsirta. (Operettreprez. Új szereposztással. Napibérlet 44. szám D.)
Csütörtök: A negyvenéves asszony. (Ujdonság, először. Premierhelyárrakkal. Premierbérlet 11. szám.)
Péntek: A negyvenéves asszony. (Ujdonság, 2-odszor. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 45. szám A.)
Szombat: Othello. (2-odszor. Operahelyárrakkal. Operabérlet 8 szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u.: Szilveszter. (Operettujjdonság, 3-adszor. Olcsó helyárrakkal.)
Vasárnap este: Piros bugyellaris. (Új szereposztással. Szentgyörgyi István föllépésével. Általános bérlet-szűnet. Rendes helyárrakkal.)
Hétfő: A negyvenéves asszony. (Ujdonság, 3-adszor. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 46. szám B.)

Kedd: Othello. (3-adszor. Operahelyárrakkal. Napibérlet 47. szám C. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

A műsorra tüzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Csütörtökön este lesz a premierje, A negyvenéves asszonynak, ennek az izgalmas, érdekes drámai ujdonságnak. Budapestben Markus Emilia kreálta a címszerepet, amit a mi közönségünk Poór Lilitől fog látni. Vétélytársa — Izabella szerepében — Baróti Erzs. Az anya szerepét Laczkó Aranka fogja játszani. A férfi főszerepet Táray Ferenc (Ilean), Forgács Dénes (Olah), Lengyel (Pellerey), Mihályi (Margeron) játsszák. A rendezés munkáját az igazgató végzi. A negyvenéves asszony egyelőre három estére: Csütörtökre (Premierbérletben, péntekre [A bérletre] és hétfőre [B bérletben]) van kitűzve.

Általános bérlet-szűnetben fog színikerülni kedden este hónapokig tartó gondos és minden részletre kiterjedő gond s előkészítetek után Verdi nagyszabású operája az „Othello”. A főszereplők: Takács Mihály (Othello), Bretán Miklós (Jágó), Lévy Ilona (Desdemona), Rózsa Ili (Emilia), Ruvinsky, Réthely, Virág minden tehetségük latbavetésével igyekeznek azon Utánna szombati estére operabérletben s a reá következő keddre rendes napi bérletben van kitűzve az Othello. — Ez évadban először fog a jövő hét szerdai estéjén színikerülni Lehár Ferenc operettje, a Pacsirta. A címszerepet Aggházi Melinda játssza. Uj lesz Vilma szerepében Sereg Marcsa. A szerdai operettreprez. rendes napi bérlet-folyamatban tartják meg. — Hétfőn este harmadszor adják Zángwll szatirikus komédiáját, az Állkot fölvet a pénz. — A jövő vasárnap este népszimű előadás lesz: „A piros bugyellaris fog színikerülni s Török bíró né híres szerepet Aggházi Melinda fogja játszani.

A mozgó műsora: Apolló-mozgó: Vasárnap, hétfő, kedd, egyszerű munkásdráma, a gyára életéből, Ha megállanak a kerekek. Szerda, csütörtök, péntek, óriási filmszenzáció, az Ufa-gyár egyszerű gyártmánya, A Gólem története. Történetek egy régi párisi krónikából. Filmre írt és a főszerepet alakítja Paul Wegener, Szombat, vasárnap egy végtelenül bájos Pathé vigjáték, Osborne házasságközvetítő. Főszerepben Maria Osborne és barátja Afrik. — Egyetem mozgó: Csodás filmreket mutat be a mozgó, vasárnap a Saferondyrt egy indiai táncosbó halálos szerelmének történetét a titokzatos Indiából. Hétfő, kedd, szerda, Pathé-gyár szenzációja, Myrtho, a me-telenlábú táncosbó. A főszerepet a tündérszep Myrtho alakítja. Csütörtök, péntek, szombat, kimagasló filmesemény, a budapesti Star-filmgyár szenzációs filmreket, Momrgomrey világ-híres gyermekregénye filmen, Gyermeksziv, főszerepben a legjelesebb magyar gyermekszínész, Szécsi Perkö Végtelenül megható meséjű bájos film. — Urakia-mozgó: Vasárnap a Corvin-gyár remeke, A számtűzött. Izgalmas mexikói dráma, főszerepben Várkonyi Mihály, Mattyasovszky Ilona, Hétfő, kedd, A szerelem álarcá, I. rész. Szerda, csütörtök ugyanennek II-ik része, a Pathe-gyár egy elsőrangú társadalmi drámája. Lesueur hasonomul elterjedt regénye után. Pénteken csak egy napig, lebillenselő amerikai bűnügyi történet A csekkham éték. Szombat, vasárnap szenzációs Atlantic-film Második évf. A kettős élet misztikus problémájának irodalmi színvonalu, érdekes megfilmesítése.

Főszereplő: DR. FISCHER JOZSEF

Felolós szereplő: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.

Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand [völ: Ferenc József-ut] 48.

Kiadó hivatal: Szendőiek-utca 1/a.

Fiókkiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-ut. 3.

hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.

Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

1986

Keretlámpák — Diszkrétgyák

**Függőlámpák,
falilámpák és
mindenfélé
világítási
cikkék.
Préselt
üveg aruk**

ornament tábla,
ablaktapasz
valamint
kristályfehér,
csiszolt és festett
üveg aruk és por-
cellán árak raktá-
ron vannak.
Kérjen árajánlatot
Komló
Testvérektől
Oradea-Mare —
Nagyvárad

Fel

Steier Zoltán
levő üzletét átveten
hitelezőit, hogy köv.
ügyvéd urnál. Cale
jelentsek be 8 napo
közök követeléseit n
Cluj, 1921. no

Megérkez
tek a
1904
cipőár
nagy választó

Előfizetési ár:
Egyes szám ára helyben,
irdeletés elk et millimé
fel a

GRÜN
Oradea-Mare, Str.
Pontos kiszolga

Csak egy ut

HIGIEA

Gyártja: „HIGIEA”
1905

Dr. Zoltán
(Csehszlovák
távlatozási
Grosz és Tó
(Nagyvár
Koporsódíszek és

Cigare
teljes

Aida, R

hűvel
30 fo

Simon
rövid, papir

GLE
Strafa Ro

Még csak
M A

az orá
Mindentl
kávőházba
nard (völ

Felhívás!

Steier Zoltánné, Calea Motilor 135. sz. a. az üzletét átvettém s felhivom nevezett cég tulajdonosait, hogy követeléseiket dr. Horvát Jenő ügyvéd urnál, Calea Victoriei 34 szám alatt bejelentésük be 8 napon belül. — Későbbi jelentések követeléseit nem veszem figyelembe.
Cluj, 1921. november 1.
Schwartz Samu

Megérkezett a nagy választékban női- és férfi cipők
„HERCULES“
cipőárúháza Str. Reg. Ferd. 5

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1:50 L.
Küldetésüket milliméteres díjszabás szerint vesszük fel a kiadóhivatal.

KÁVÉCSARNOK
és étterem jóitalok, naponta friss házi sütemények
GRÜNFELD-nél
Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

Csak egy ut vezet az erősz., egészséghez és a pártatlan hatáshoz
HIGIENA SOSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIENA“ Kosmetikai és Vegyszeri Gyár
OLEJ — KOLOZSVÁR

Dr. Zoltán és Klein Presov
(Csehszlovákia) főleg szemfedelek és tavatalozási cikkek gyári lerakata
Grosz és Társa Oradea-Mare
(Nagyvárad) Daross-utca 1 szám
Koporsódíszek és szallagok nagy választékban!

Cigaretta hüvelyek
teljes kiárusítása végett

Aida, Riz Vezir és Nil
hüvelyeket 1000 darabot 30 leiert adom, amíg a készlet tart.
Simon Erdélyi Simon
rövid, papir és noriubergi áruk raktára
OLEJ-KOLOZSVÁR
Strada Regina Maria No. 37.

Még csak pár napig kapható
MARICA
az orángutáingyestű nő mindenki számára
— megvásárolható a kávéházban, Calea Regie Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 45.

Rum- és likörgyűzők figyelmébe
Eredeti
angol rumesszencia
valamint az összes egyéb fajtájú essenciák versenyen kívüli minőségben kaphatók
Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek
„Continental“ essenciagyár, Kolozsvár, Óvár

FRÄNKL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL
kézműváru nagykereskedése
1196 Cluj, Piata Vit. Mihailu (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

„Melissát“ kérjen, ha innom! cukorkái akar!

Ferenc József keserűviz
1 láda (50 7) 10 üveg vételnél
nagyban 180° — lei

Kapható:
Segesváry és Társai cégnél
Cluj — Kolozsvár

Feltűnő olcsó árak!
Most érkezett nagy mennyiségben békebelli minőségű prima flor- és muslin-harisnya divat színekben.
Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban.
Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötés-bluzokban
1197

BLATT
KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
CLUJ, FŐTÉR 13. SZÁM

Néhány órai munkával
szép keresetre tehetnek szert ügyes, agilis fiatal emberek. Személyes jelentkezés kiadóhivatalunkban délután 3—5 óráig

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
Telefon 71 1283
Pontos és szolid kiszolgálás!

Grünwald Üvegcsiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!
Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládáknban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára
1294

Ujrafoncsorozás!
PÉCHY ÉS TÁRSA
MODERN ÜVEGCISZOLÓ és TÜKRÁRUGYÁR
üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 29 sz. megkezdte
Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon megrendelhetők.
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!
Fintükrök gyártása!

szor. Operahelyarákkal, szám C. Előadás kezdő vezető ajtókat be-
gyei előre megváltathók a társánál.
da hírel:
premierje, A négyvenéves as, érdekesítő drámai arkus Emilia kreálta a segünk Poór Lilitől fog szerepében — Baróti Aranka fogja játszani, Ferenc (Ilean), Forgács gyel (Pellerer), Mihály és munkáját az igazgató szony egyelőre három bé letben, pentekre (A érletben) van kitzve. n fog színekerülni kedden és minden részlete kiter- n Verdi nagyszabásu op- s: Takács Mihály Othello, ona (Desdemona) Rózsa y, Virág minden tehetsé- azon Ulánna szombati következő keddre rendes Othelo. — Ez évad- terdai estéjén színreke- a Pacsirta. A címsze- Uj lesz Vilma szerepében ttrepriz rendes napi bér- Hétfőn este harmadszor ádiáját, az Akiket fölvet este népszínmű előadás színrekerülni s Török bi- elinda fogja játszani.
: Apolló-mozgó: Vasár- mu: kasdráma, a gyara- ekek. Szerda, csütörtök, az Uf-gyár nagyszerű ete. Történetek egy régy és a főszerepet alakítja nap egy végtelenül bájos ságtözevelítő. Főszerepben Afrik — Egyetem mozgó: e e mozgó, vasárnap a nő halálos szerelmének ol. Hétfő, kedd, szerda, a me telenlábú táncosnő rtho alakítja. Csütörtő, filmesemény, a budapesti meke, Momrgomrey világ- Gyermeksziv, főszerepben ekszínész, Szécsi Ferkó jos film. — Urakia-mozgó e, A száműzött. Izgalmas Várkonyi Mihály, Mattya- szerelem álarca, I. rész. II-ik része, a Pathe-gyár hája. Lesueur hasoncmű eken csak egy napig, le- orténet A csekkham sitők. At antic-film Második en- emájának irodalmi szín-

Függőlámpák,
faliámpák és mindenféle világítási cikkek.
Préselt üveg áruk
ornament tábla, ablaktapasz valamint kristályfehér, csiszolt és festett üveg áruk és porcellán áruk raktáron vannak.
Kérjen árajánlatot **Komlós Testvérektől** Oradea-Mare — Nagyvárad

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel, vastagabb betűvel 2 lel.
Fogkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Férjhez adnám huzomat 10.000 lei hozomány butor és lakással, Erdély nagyforgalmu városában önálló izr. kereskedőhöz. Csak fenyképpel ellátott levelekre válaszolok. — Leveleket „Otthon” jeligére a kiadóba kérek. 2680-I

Postamesternő hozománnyal, — ismeretség hiányában — komoly ur ember ismeretségét keresi. Cim: Postamesternő — Cămpulung 10. bis 9.

Beivárosban lakó zsidó uricsalád, ha terparancsnokság által lefoglalt, vagy más butorozott szobáját zsidó tartalékos katonasorvosnak kiadná — írjon „Máltányos ár” jeligére a kiadóba. 2681-I

Intelligens fiatal ember ki hébernyelvet וְהִיא מְדַבֵּרֶת וְהִיא מְדַבֵּR

Társant. keresek 50-60 ezer lei-vel jóforgalmu helyen levő üzletemhez. — Cim a kiadóban.

Megvételre kerestetik három szobás, beköltözhető modern családi ház, esetleg bérbe ugyanolyan két szobás lakás. Ajánlatot „Igazgató” címzésel „Reclama” főtéri hirdető továbbít. 2675-I

Prima minőségű makói fokhagyma eladó. Calea Traian (Arpád-ut) 42 sz. 2679-I

Német és román levelezésben perfekt gépfő-kisasszony azonnal felvétetik. Ajánlatok igények megjelölésével beküldendők a Forgalmi Bank Részvénytársasághoz Cluj, Calea. Regele Ferdinand 22 szám. 2674-I

A világhírű Kerpel kézfőnítő Kerpel szappan Kerpel Bébészappan Kerpel hintőpor kapható kicsinyben és nagyban Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 Mátyás kir. tér) — 1256

CIMKÉK, PLAKATOK, RÉSZVÉNYEKÉSGYETEMI JEGYZETEK
a legkényesebb ízlésnek megfelelően készíttetnek
BAGA ISTVAN
litografiai műintézetében
Cluj, Str. Iorga (Jókai-u.) 2
A legrégibb cluji grafikai műintézet, kibővíve a legmodernebb gépekkel, egytől akárhány színi készítt megrendelésre pontosan, bármely komplikált grafikai munkát

Legkisebb elsőrendű 72 szalámi és naponta frissen készült hideg felvágottak kaphatók a 1258
72 Husosarnok és Szalámigyár R.T.-nél Cluj, G. Baritu (Malom-utca) 8. szám alatt Vidéki megrendeléseket postán, utánvét engros arban — pontosan eszközünk **ÁRJEGYZÉK ÉS 72 INGYEN!**
BEBOVITS ES WEINSTOCK

November 15 én nyílik meg a „**Transilvania**” műfog-laboratórium :: modernül felszerelve :: **CLUJ, STRADA EMINESCU (volt FADRUSZ JÁNOS-UTCA) 8.**

Metropol 1206 **kávéházban**
négyyszer hetenként **FRITZ THELER** karmester vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez

KLEIN ÉS LAZAR
nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Piici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld valamint belső minden irányból és irányába
Kirendeltség a cürtici határállomáson

Lámpaáru, fehér lámpa-csővek, kristály-fehér csiszolt üvegáruk, likörös palackok, demijonok legelőnyösebben beszerezhetők
Ausländer Testvéreknel Cluj, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39. **EN-GROS! Telefon 9-54. EN-DETAIL!**

Értesítés! Értesítés!
Engros és detailkereskedők
Megnyílt a
Marea
Casa Stock
olasz nagyáruház
Bucuresti,
Strada Buzesti 9.
(3 percre a Gara de Nordtól)

Mindennemű manufaktura áruk, tiszta gyapju, félégyapju és gypatszövetek fél és dupla szélességben. Mindenféle cipők, textil és rubázati cikkek

Erdély számára speciális árukat tart raktáron
Csakis kiváló minőségek konkurrenciamentes eredeti gyári áron

Felhívjuk a t. előfizetőink és előbarátaink figyelmét
azon kellemes helyre-tünkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkék, levélpapírok, névkártyák - kiadóhatalunkban megrendelhetők — **Kivanatra arajnlattal rendelkezésre állunk** :-:

As Uj Kelet kiadóhivatala
VADÁSZ ÉS TSA
VILLAMOSSÁGI ÉS VIZVEZETÉRI BERENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA
Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület.
Telefon-szám: 2-14. 997 Telefon-szám: 214.

„AGRICOLA”
Általános Román Biztosító R.-társaság Bukuresti
Alaptőke: 10.000.000 lei
ERDÉLYRÉSZI VEZÉRKÉPVISELŐSÉG
Cluj, Str. N. Iorga (v. Jókai-u.) No. 11 (saját házában)
valamint alant felsorolt ügynökségei és az ezekhez beosztott ügynökségek mindegyike előnyös feltételek mellett átveszi a miniszteri rendelettel további működésükben felfüggesztett magyar, német és osztrák eredetű társaságoknál eddig elhelyezett összes ágazatbeli biztosításokat.
FÜGYNÖKSÉGEK: Cluj: Str. Regina Maria 1-3 sz. Banca Centrala, **Oradea-Mare:** Str. Reg. Ferdinand 7. Hillinger és Illyés bankháza. **Símleu-Silyanie:** saját regiben (Kereskedelmi bank épületében.) **Satu-Mare:** Piata Victoriei 6 sz. Banca Romana. **Sighetul-Marmatiei:** Pécsi és Fried építési vállalkozó cég. **Targu-Mures:** Pototzky Péter, Str. Calarasilor No. 17. **Bistrita:** Marosvásárhelyi Takarékpénztár fiókja. **St.-Gheorghie:** Dr. Kupferstich Armin ügyvéd. **Cristur-Seucuse:** Székelykeresztúri Takarékpénztár R.T. **Brasov:** Iosif Lányi, Str. Lunga No. 15. **Lupeni:** Fried Majer.

CUKORKA ÉS CSOKOLÁDÉ KARTÁR
LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regele Ferdinand No. 31.
Szállítunk postán, utánvét mellett.
Női ing fin. himzéssel 70 lei Elegáns — modern kész női ruha gyanjuszövetből 495 lei Finom női harisnya 15 színből párja 15 lei
SIPOS JENŐ cégnél
Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii (Póter) 17.

Karácsonyi játékaruk! Értesítjük az érdekelteket, hogy Németország egyik legnagyobb játék- és nürnbergi árúgyárának képviselőjét és gyári lerakatát megkaptuk és az első nagyobb küldemény már megérkezett. 2678-I :-:
Nagy választ